

wony, żółtawy i zielony; czasem miewa w sobie nieco Srebra. Nayduje się w górach.

313. Orli Kamień, po niemiecku *Adlerstein*, jest Kamień mający w sobie różne rzeczy. Jeden ma w sobie inny kamyk ruchomy, i kładący, Kobieta u naszym znaiomy, które go zażywiają na lekarstwo, ale niewiem z jakim skutkiem. Ten się zowie po łacinie *Aetites mas*. Drugi ma w sobie Kamień nieruchomy. i zowie się *Aetites famina*. Trzeci ma w sobie ziemię, i zowie się *Geodes*. Czwarty ma w sobie wodę, i zowie się *Enbydras*. Piąty jest w sobie pusty, i zowie się *Aetites inanis*.

ROZDZIAŁ VIII.

O Kamieniach składanych.

314. **S**A to te Kamienie, które nie już z różney ziemi się składają, ale z różnych Kamieni wiedne są spoione. Takimi są Skąły, Opoki, i pospolite polowe Kamienie.

§. I.

O Opokach, i Skałach.

315. Opoki i Skąły, są to owe ogromne wielkością Kamienie, które się z poiedynczych różnych kamieni składają, i od których sztuki oderwane, tu i owdzie po polach leżące widzicie się daia. Mięszanina ich wprowadzie re-

zna jest, pospolicie się przecięż składają z Szpatu, Kwarcu i Łyszcza. Rzadko kto się nad niemi rozwodził prócz *Walleryusza*, iego też poydę porządkiem. Skały więc są niezna-
cznie mieszane, są opoki grube: są opoki
drobnoziarniste, są z znacznych kamieni zku-
pione.

316. Skały nieznaeznie mieszane, tylko z dwoiakich składają się Kamieni, zawsze prze-
cięż w nich ieden gatunek obfitszy gorę trzy-
ma. Takie są skały wapienne, mające nieco Szpatu. Skały Szpatowe, mające nieco ziarna Kwarcu. Skały łupkowe, mające w sobie nie-
co Łyszcza. Skały piaszczyste z łyszczakiem. Skały Kwarcowe z łyszczakiem. Skały Ro-
gowe z kwarcem.

317. Opoki gruboziarniste, tak się wido-
cznie składają, z trzech gatunków Kamieni, Szpatu, Kwarcu i Łyszcza, że łatwo na ti
części rozebrane być mogą. Takie są Opoki
Szpatowe z grubych Szpatów, przewyższają-
cych znacznie mieszanię Kwarcową i Ły-
szczakową. Opoki Kwarcowe, których ziarna
znacznie ziarna inych kamieni przechodzą. O-
poki Łyszczakowe z znacznemi takimi ziarna-
mi. Opoki różney mieszanki, w których różne
kamienie nieiąką równością są pomieszane.

318. Opoki drobnoziarniste, lubo roze-
znane być mogą, z iakowych składają się ga-
tunków, iednak gatunków tych ziarna drobne
są. Są takie Opoki Kwarcowe, w których

Kwa.

Kwarzec gorę trzyma. Łyszczakowa, w których naywięcej lśniących cząstek. Równomięszane: z różnych znacznych kamieni spoione.

319. Naostatek owe Opoki należą do ostatniego Rodzaju, które są piaszczyste, albo z kamienia piaskowego, a w takim kamieniu mają różne inne gatunki znacznych sztuk mi poosadzane. W takich widzieć się daią Kizły, Łupki, &c.

320. Mają niektóre strony Kraiu naszego Opoki i Skały. Nie wspominam o owych ogromnych kamieniach tu, lub wszędzie się naydujących pojedynczo, które wielkością i Dm przewyższają. Lecz Opoki i Skały są na Podolu około Kamieńca; na Wołyniu około Krzeńca; na Ukrainie po brzegach Rzek; i w Woiewództwie Krakowskim.

§. 2.

O pospolitych polowych Kamieniach.

321. Nie ma podobno miejsca, gdzieby już to w ziemi, już na ziemi, nie naydowały się Kamienie: a w niektórych miejscach, tak gęsto leżą na polach, iakby były zasiane. I te to nazywam Kamieniami pospolitemi polowemi.

322. Niektóre miejsca zdają się tylko mieć jeden gatunek Kamieni, przynajmniej co do wielkości przewyższający: tak tu widzimy naywięcej Kamieni piaszczystych, tam gliniastych,

stych, *etc.* pospolicie przecięż różne gatunki leżą pomieszane. Między temi częstokroć znaiący się na tym, nietylko naydują takowe, iktóre na tym miejscu się stać nie mogły, ale Kamienie osobliwsze, i kosztowne.

323. Te, które są proste, gliniaste, na przykład piaskowe, *etc.* mogą się stawać na każdym miejscu, gdzie ziemia sposobna iest do zkamienienia. Ztąd łatwo wnosić, że tam iest więcej Kamieni, gdzie ziemia ma więcej sposobności zpieczenia się w Kamień.

324. Owe zaś, które są częściami Opoków, Skał, i Kamieni niektórym tylko miejscom, na przykład góróm, właściwych, nie są pewnie płodem naszych równin. Zkądże się wzięły tu i owdzie rozrzucone? Dwojakim sposobem na te miejsca dostać się mogły? Jest to rzecz bardzo podobna do prawdy, że głębi-
bina ziemi iest Opoką: wiemy też, że między górami są Skały i Opoki: owe więc sztuki po polach, są częściami od tamtych oderwanemi, i rozrzuconemi.

325. To rozrzucenie inaczej stać się nie mogło, iak przez wodę. Są, którzy chcą utrzymywać, że ziemia w wielu miejscach teraz miękkalna, była niegdys dnem morza. Morze więc póki było, opłokało ziemię aż do obnażenia Kamieni: gdy ustąpiło, Kamienie na wierzchu ziemi zostały.

326. Pewnieysze to przecięż iest, że gdy wody Potopu powszechnego i naywyższe go-
ry

zy oblały, odmiękczyły ową ziemię, którą niektórych Skał i Opoków sztuki niby skleione były: Skały więc te i Opoki, mocą jeszcze wody przymuszone pępały, i drobniej się poruszyły. Te części woda tu i owdzie poroznosiła. Niechaj kto tylko uważa, że nie mały przeciąg kraju pospolicie takie mrozzone kamienie, iakie przyległe góry. Daley jeszcze do gór wylewy Rzek, i gwałtowne deszcze poroznosić mogły.

327. A kiedy im daley od gór są poroznoszone, tym więcej też wieków tu i owdzie taczane były: ztąd się im ostrza i końce potracaly, a kamienie nieiakię nabraly okrągłości, albo się przynajmniej przytępiły. Wszakże chociaż najmnieysze, ale długie ocieranie, i nuytwardszym rzeczom rogi przyciera. To się ma rozumieć o wszystkich Kamieniach z gór pochodzących, a osobiwia krystalizacyą zachwuiących; tak i same Dymenty daleko zaniezione są okrągłe. I takie kamienie wszystkie okrążone, daleko zaniezione, iakiegokolwiek gatunku, Mineralogistowie Niemieccy nazywaią *Kieselsteine*.

328. Wreszcie pospolite polowe Kamienie zażywaią się nietylko na brukowanie Ulic po Miastach, ale i pożytecznie obrócić się mogą na różne budowy: znaią to gosp. dani w niektórych stronach z kamieni buduiący, Drobnieysze zaś, osobiwie w rzekach i wodociągach, bywaią częstokroć z pięknymi kolorami, któ-

którymi nie tylko kwatery w Ogrodach przyjemnie wysypać być mogą, ale mogą oraz być ślifowane, i do różnych rzeczy wchodzić.

R O Z D Z I A Ł IX.

O Rzeczach Zkamieniałych.

329. **W**Ykopują się często z ziemi, już to całe, już części Zwierząt, albo Roślin w prawdziwy Kamień obrocone, a te są właściwie *Rzeczami Zkamieniałymi*. Najdużą się takoweż części, ale tylko kamieniem po powierzchni niby odziane: te nazwiemy *Rzeczami Kamieniem pokrytymi*. Są jeszcze w niektórych Kamieniach ślady zostawione, naprzykład iskrek Roślin: te nazwiemy *Wysłoczenia w Kamieniach*. I jeszcze są Kamienie, które albo kształt inki mają, albo osobliwsze na sobie malowania: te nazwiemy *Igrzyskami Kamieniami*. I to będą zawierały następujące Paragrafy: na końcu przydam o osobliwościach Kopalnych, które lubo nie są Kamieniami, przecięż tu tylko przyzwoite dla siebie mieć mogą miejsce: podobnież iak Kamienie stają się w Zwierzętach, lub innych rzeczach.

§. I.

O Rzeczach właściwie Zkamieniałych.

330. Są to Rzeczy właściwie zkamieniałe te, które się w prawdziwy Kamień obrocily tak

tak dalece, że iuz nie są tym, czym przedtym były, ale przecięż przeszły swój organiczny skład i kształt zachowały. Do właściwego więc zkamienienia należy. 1mo. Aby rzecz zkamieniała pierwey nie była kamieniem, ale albo Zwierzęciem, albo Róśliną. 2do. Aby zkamieniawszy miała te wszystkie własności, które kamieniom należą. 3^{tio}. Aby przecięż skład i kształt organiczny zachowała.

331. Chcąc doświadczyć rzecz zkamieniałą, czym przedtym była, zwierzęcą iaką częstką, czyli rośliną? naypewniey dowiedzić się można przez destyllacyą. Zwierzęta bowiem przez destyllacyą dają *Sal urinosum volatile*, albo *Pblegma urinosum*. Rośliny zaś po większey części dają kwaskowatą wodę, podobną Waynsztynowi. Powtórę doświadczyć można przez kalcynacyą. Zwierzęta w otwartym ogniu pokazują kolor biały, a w okrytym czarny. Rośliny zaś stają się węglami, i pokazują coś w sobie palnego.

332. Aby się rzecz iaka w Kamień obrócić mogła, nie powinna mieć w sobie sposobności do prędkiey zgnilizny; albo jeżeli będzie taką, musi leżeć w takiej ziemi, któraby ją od zgnilizny przez długi bardzo czas utrzymywała. Rzecz bowiem gnijąca rozlewa się, i traci swój kształt przeszły, a jeżeli potym w ziemię obrocona kamieniecie, co perwie bez zachowania przeszłego kształtu. Do tego wilgoć w zgnilźnie nie dopuszcza cząstkom ztulać się
w ka-

w kamień. Ztąd bardzo podeyrzane są o prawdę owe zkamieniałe Węże, Robaki, Ryby, i tym podobne bardzo miękkie, sooryste ciała.

333. Rzecz w kamień się obracająca, najprzód utracą zupełnie w sobie wilgoć, tak zachowawszy kształt swój, powoli obraca się w ziemię: za czasem po uleciałych wszystkich przeszkodach ztulaniu się przeciwnych, cząstki ziemi z sobą się w kamień ztulają. Wiedzieć to możemy na niektórych sztukach zkamieniałego drzewa, u których jedna część inż będzie kamieniem, druga jeszcze rozsypnie się w ziemię, trzecia jeszcze szczerzym jest drzewem.

334. Lubo Pisarze o różnych rzeczach zkamieniałych namieniają: nayobficiej się przecięż naydłuż zkamieniałe różne Morskie *Kancylie*, tak dalece, że znacznemi warsztami w ziemi widzieć się dają. Skorupy ich twarde są wprawdzie sposobne do zkamienienia, ale zkąd taka ich wielość w ziemi? Przychodzili niektórzy na tę myśl, że Bóg stwarzając ziemię, gdy różne stwarzał Zwierzęta żyjące na ziemi, w wodzie podobneż tym nieżyjące kamieniste stworzył i złożył w ziemi. Myśl ta słusznie nie wielu znalazła, którymby się podobala.

335. Są to bowiem stworzenia, które kiedyś żywemi były. Gdyby na to mieć można dowody, że wiele mieysc śródziemnych, teraz mieszkalnych, kiedyś morzem okryte były: można

możnaby było i to mówić, że te *Konchilie*, po ustąpieniu wód zostały się, i ziemią zasypane zostały. Niech się ta prawda ma iak chce, to pewniejsza będzie, że wody Potępu powszechnego te stworzenia poróżnosiły, zostawiły, ziemią zasypały, które się za czasem w kamień obrocily.

336. P. *Sauvage* pisze o rzeczy osobliwszej. Namien. on, że we Francyi w ogrodzie *Chateau des Places* nie daleko *Chinon* w *Touraine* jest Sadzawka, w którą żywa woda wpada: na tej sadzawce co 40. lat około robi się kamień, który się zbiera do budowania; w tym kamieniu za każdym razem naidują się nowa *Konchilie*, z początku drobne, coraz potym większemi się stające; lito cały grunt okolicy podobnych nie ma. Mnie się zdaje, że ta rzecz ostrożniejszego potrzebuje roztrząśnienia, aby za prawdę uysć mogła.

337. Przystępuję już do wyliczania gatunków rzeczy zkamieniałych. Wymienienie Systematycznych imion, uczyni przynajmniej ciekawym łatwość w czytaniu Historyków Naturalnych. Ot są.

338. *Anthropolithi*, Zkamieniałe ciała ludzkie, czyli ciała, czyli części ich. Namienia *Henckel*, że Roku 1583. pod *Aix* we Francyi naleziono w skale całego człowieka zkamieniałego: mózg tak był twardy, że o stal uderzony, ognia dawał.

339. *Tetrapodolithi*, Zkamieniałe Zwierzęta czworonożne, albo ich części, koście, zęby, rogi. Tu należą Turkusy między Kleynotami wyrażone: kopana słoniowa kość, *Momotowa kość* na Syberyi zwana, rog kopany bałeczno-go Jednorożca.

340. *Ornitholithi*, Zkamieniałe Ptaki, albo ich części, na przykład iaja, pióra, pazury, dzioby, koście. Można przydać i ich gniazda.

341. *Ichthyolithi*, Zkamieniałe Ryby, albo ich części, imasto, głowy, pławy, ogony, oście, zęby. Tu należą owe zkamieniałe *Glossopetra* na Wyspie *Malta* nayobficiey się nazywające, które z podobieństwa poczytano za igłyki wężowe, są przecież zębami pewney Ryby.

342. *Amphibiolithi*, Zkamieniałe Gady, albo ich części; są niepewne. Przecięż namieniaią niektórzy o należonych zkamieniałych Węzach, Jaszczurkach, i kościach Krokodyla. Owe zaś *Bufeniti*, Zabie kamienie od dawnych nazwane. Nie są Zabiemi, ale zębami Ryb.

343. *Entomolithi*, Zkamieniałe Owady, są także niepewne. Namieniaią przecięż, że się naleść miały zkamieniałe Chrząszcze, Motyle, Szarańcze i Muchy. Między temi *Astacolithi*, są Raki, albo ich części zkamieniałe.

344. *Helminbolithi*, Zkamieniałe Robaki. Naywięcey nayduie się morskich: tak są: *Bellemniti*, albo zkamieniałe *Holoturie*, które z niewiadomości strzałkami piorunowemi są nazwane.

zwane. *Trochita*, kołowe kamyki, okrągłe, jak cząstka kości pacierzy grzebiotowych, są zkamieniałe morskie gwiazdy. *Entrochita*, składają się z wielu *Trochitów*. *Asteria* zdają się być jak gwiazdki, jedna na drugiej osadzone. *Euerinita* mają podobieństwo do lilii jeszcze nie rozwiniętych &c. Zby się zaś Głiszy ziemne zkamieniałe nąydować miały, rzecz jest bardzo trudna do wierzenia.

345 *Cochlitzi*, Zkamieniałe Konchilie; te się nąydują różnych rodzajów i gatunków. Noszą nasobie takie imię, jakim się w Klasie Konchiliów nązywają: ztąd są *Patelitti*, *Tubuliti*, *Nautiliti*, *Nerititi*, *Trochiliti*, *Buccinititi*, *Turbinititi*, *Ammoniti* &c. &c.

346, *Phytolithi*, Zkamieniałe Rośliny. Między temi nąypospolitej nąydują się Drzewa Grabowe, Bukowe, Dębowe, Sosnowe, Leszczynowe. *Osteocolla*, u Niemców *Beinbruchstein*, nie jest ciałem, tylko korzeń Osiny zkamieniały: nąyduie się znaczemi sztukami w ziemi, i ułamany ma nieiakię podobieństwo do kości. Procz tego mają się nąydować *Lithocalami*, zkamieniałe Trzciny, Zdzbla, Pręty. *Bibliolithi*, zkamieniałe liście. *Spermolithi*, Zkamieniałe nasiona. *Carpolithi*, Zkamieniałe owoce. Mają się nąydować jeszcze i całe Drzewa, albo całe inne iakię Rośliny zkamieniałe.

347. *Zoophytolithi*, Zkamieniałe zwierzęta Roślinne. Takie nąydują się Korale, *Fungiti*, &c.

348. Może się kto spytać, coż za pożytek z tych rzeczy zkamieniałych, albo wiadomości o nich? Prawda, Gospodarz do swego gospodarstwa nie wiele tu naydzie; lecz ciekawie wiele naydzie do Historji Naturalnej. Ztąd namieniłem też tylko o nich nieco, kiedy ich opisanie Tomu by potrzebowało. U nas w kraju na wielętych miejscach ciekawie naydować mogli: rzeczy zkamieniałe. Jestem uwiadomiony, że pod *Łukowem* mają się naydować *Konchilie*: ja mam niektóre z *Grodzienskiego*, ztamtąd mam i *Fungity*. Drzewa zkamieniałe mają się naydować w górze pod *Rabą* na *Rusi*, *etc.*

§. 2.

O Rzeczach Kamieniem pokrytych.

349. Przez Rzeczy Kamieniem tylko pokryte, rozumiem albo owe, które należą wprawdzie do Rzeczy Kopalnych, a może i właściwie do Kamieni, przecięż i jeszcze innym Kamieniem pokryte są: albo owe, które należą do Zwierząt, albo Roslin, i są niby koszmak tylko kamienną powleczone.

350. Naypierwey tu pomieścić mogą: czasem przy wodociękach, lub na grubo-kamiennistych miejscach naydujące się, okrągłe iak kulka kamyki, pospolicie niby marmurkowane, kruche: które zbiwszy, gdy się odkruszą, za-

wsze-

wsze piękne *Flusy*, albo kamienie w kolorach przezroczyste zawierają. Nigdy takiego kamyka próżno nie rozbił, bez naleźienia w nim innego przezroczystego, a pospolicie w kolorze chryzolitowym.

351. Tu należeć powinien *Orli Kamień*, który pod kamienną pokrywą ma albo inny kamień, albo ziemię, albo wodę: lecz o nim już namieniłem pod Kamieniami mieszanemi. Jeszcze o tym tylko wspomnę, że się osobliwie w Krzemieniach częstokroć najdują *Muchy*, lub inne Owady zawarte, które lubo wiele lat tak były zamknięte, przecięż są nienaruszone.

352. Ale przystąpmy już do Rzeczy właściwie tylko Kamieniem powleczonych, a te stają się pospolicie w wodach owych, które to mają do siebie, iż upuszczając grubsze swe ziemne cząstki na rzeczy w takiej wodzie leżące, pokrywają je po wierzchu powłoką kamienną. Rzeczy tak powleczone tak różne są, iak różne rzeczy w takiej wodzie leżeć mogą. Co się zaś tycze Kamienia powlekającego, ten wiednych wodach bywa wapienny, w drugich ugrowaty, w trzecich solowy.

353. Gdzie sol z wody warzą, tam na dnie w panwiach ośiada nieiaka materya kamieniejąca. Umieją iey zażyć chodzący koło warzenia soli, i z niey różnym rzeczom dawać pokrywę kamienne, które niewiadomym, albo nieostrożnym, za rzeczy właściwe zkamieniałe udają.

O Wytłoczeniach Kamiennych.

354. Wytłoczenia Kamienne, u Niemców *Abdrücke* zwane, są to ślady iakiey inney rzeczy na kamieniu zostawione. Nim się ziemia iaka zpiekła w kamień, póki miękką była, rzecz iaka na niej leżąc znak swój wytłoczyła, który się potym w ztwardniałym pozostał kamieniu.

355. Ślady te na Kamieniach nayduią się wprawdzie, albo przynajmniej naydować mogą różnych rzeczy; z tym wszystkim ślady Węzów, Jaszczurek, i tym podobnych soczystych stworzeń, są zawsze podeyrzane. Do tego bowiem, aby się ślad został, trzeba, aby nie prędzey zgnęła, az ziemia zkamienieie.

356. Naypospolitsze są wytłoczenia Roślin, Ryb, i Konchiliów. Wytłoczenia Roślin i Ryb, pospolicie się nayduią w łupach kamiennych: Konchiliów zaś w kamieniach wapiennych.

357. Co się tycze Roślin, tych rzadko całych wytłoczenia się nayduią, wyjąwszy niektórych gatunków Paproci, Chwoszczki, albo Skrzypiu &c. częciey zaś widzieć się dają różnych Roślin części, iako to Zdźbła, Liście, Owoce. Około tych to się może uważać. *imó.* Ze się zawsze nayduią w siwym, lub czarnym łupku, nie daleko od węgli ziemnych. *zdo.* Ze zawsze te ślady są roślin sudzoziemskich, nie

zaś

zaś kraïowych. 3to. Ze te ślady nigdy nie wyrażają rośliny zwinionej, ale w płask rozłożoną. 4to Ze się z Oryginałem do najmniejszej kreski zgadzają. 5to. Ze nigdy obie, ale najczęściej tylko jedna strona rośliny bywa wytłoczona.

358. Co się tycze Ryb, te częścią całe, częścią ich tylko części także na łupku wytłoczone bywają, a pospolicie cudzoziemskie, nie krajowe. Z tym wszystkim Ryb wytłoczenia dwonakie się naidują, iedne wpukłe, od Ryby wytłoczone, drugie wypukłe, iakoby na kamieniu Ryba kamienna leżała.

359. Ślady Konchiliów bardzo są wielorakie, prawie tyle, ile Rodzaiów iest Konchiliów. Rzadko kiedy inaczej widziane bywają, chyba Kamień z ostrożnością przetrząwszy,

360. Prócz tego, są ieszcze i inne wytłoczenia kamienne, które się tak stają, iak na przykład gdy się wosk w iaką formę wlecie. Ziemia zabrawszy śrzodek iakiej dętej fizezy, gdy ją napelni, i zkamienieie, zachowuje na sobie kształt owej dętości, w której była. Ze o więcej takich nie wspomnę, oto w *Gotlandy* bardzo wiele naiduje się kamyków, które tak wyrażnie Muszkatolową gałkę wyrażają, że nie ieden mogiby mówić, iż to są takie gałki zkamienieate: nie są przecież niemi, ale się uformowały w pewnym gatunku Konchów, *Echiniti* zwanych.

O Igrzyskach Kamiennych.

361. Są to te Kamienie, które albo z przypadku iakiego, albo tylko z natężonego myślenia ludzi, coś nadzwyczajnego wyrażają, albo w swoim kształcie całym, albo w malowaniu na powierzchni.

362. Uważamy, co o nich *Cronsted* słusznie pisze. „Igrzyska Kamienne, albo wyobrażenia rzeczy nadzwyczajnych, i odmienne, które kolory na kamieniach czynić mogą, nie są wielkiej wagi; owszem wiele mają trudności, ile że nie wszyscy ludzie są jednakowey myśli, aby to, lub owo sobie wyobrazić chcieli. Nie ma też z nich osobiwego pożytku: wszystkie bowiem dzieła Stworzyciela są równie przedziwne, i po dziwienia godne. Owszem bawić się nad tym, jest coś dziecinnego, i odwodzi od uważania rzeczy ważniejszych.”

363. Abyśmy przecięż nie zdawał się ciekawym co opuszczać, namienię nieco o nich. Ci, którzy Igrzyska kamienne opisują, dają różnie malowanym imię *Litomorphi*. Malowidła zaś te różne są: iedne wyrażają znaki niebieskie, iako Słońce, Gwiazdy, zowią się *Uranomorphi*. Drugie czynią podobieństwo w malowidle do całych ludzi, albo tylko wyrażają głowę, serce, zowią się *Anthropomorphi*. Trzecie wyrażają różne Zwierzęta, lub ich części,

zowią się *Zoomorphi*. Czwarte wyrażają Rośliny, zowią się *Phytomorphi*. Na ostatnich wydatą się Krzyże, Pisma, Noty muzyczne, znaki Matematyczne, Landszafty, zowią się *Technomorphi*. Tu się pomieścić mogą, jeśli się kto tym chce bawić, owe Marmury malowane, owe Agaty, o których się na swoim miejscu namieniło.

364. Kamienie zaś w swej całości kształt iskrowy wyrażające, zowią się w powszechności *Lithoglyphi*. Z tych iedne wyrażają ludzi, albo części ich tylko, czaszki, ręce, nogi; *etc.* zowią się *Antropoglyphi*. Które wyrażają różne Zwierzęta, zowią się *Zooglyphi*: wyrażające Rośliny, zowią się *Phytoglyphi*. Wyrażające rzeczy przez sztukę robione, na przykład mające podobieństwo do Chleba, Sera, Pieniędzy, zowią się *Technoglyphi etc.* Naostatek są Kule, Kręgi, Walki, *etc.*

365. Nie mogę nie wspomnieć, że komu się taka osobliwość podoba, może ją widzieć na Pokuciu między *Stanisławowem i Sniatynem*, ale trzeba, żeby się pierwey na tę myśl z tamiecznemi Obywatelami zgodził, którzy te kamienie *Kumami* zowią, a wtę dopiero zgodzie, pokażą mu się dwie Osoby i trzy Chleby. Podobneż dziwy Zwierząt, mają być na *Babiej gorze* w Krakowskim. Na Polesiu naydują się kamyki kształt gruszek wyrażające, te niechciałbym poczytać za Igrzyska, ale bardziej za kamienie w kęcnach uformowane,

o iakich się w poprzedzającym Paragrafie namieniło.

§. 5.

O Osobliwościach Kopalnych.

366. Widziemy na wielu miejscach wiszące wykopane kości Olbrzymów: czy prawdziwe są? Natrafiamy czasem w ziemi garki, lub inne naczynia: z kąd się tam dostały? Wykopują się czasem kamienie iak strzały, noże, siekiery, młoty: czym one są? Odpowiem na to: i przydam na końcu o zakopanych w ziemi pieniądzech.

367. Co się tycze kości, które za części Olbrzymów udawane bywają, ustają wszystkie dowody na poparcie ich prawdy. Byli Olbrzymi, to prawda: bo i samo pismo S. świadczy: ale gdzie jest świadectwo, aby tey byli wysokości, iakąby mieć musieli, gdyby te kości ich były.

368. Namienia pismo S. że *Goliat* był Olbrzym, ale tylko sześć łokci i dłoń wysoki. Og też Olbrzym nie mógł być dłuższym nad swe łożo, które za świadectwem pisma miało długości łokci dziewięć, a z miary teraźniejszych kości Olbrzymowych, musiałaby się prawdzić, iak prawi Pospolstwo, że byli tak wysocy ludzie na świecie, iż zamiast laski całe Sosny w rękę nosili.